

rooken van de „water-pijp” (zoo genoemd, omdat de tabaksrook door een klein water-reservoir geleid wordt) zich vernaken met het organiseeren van gevechten tusschen in kooien verzorgde vechtljsters, en eenig borduurwerk. De Christen-vrouw bezoekt de kerk, wekelijksche moederssamenkomsten, bidstonden, zij leest zelve in haren Bijbel, helpt op de school of bij huisbezoek, kortom haar leven is rijk gevuld.

Groote moeilijkheden echter kunnen haar deel zijn, wanneer de echtgenoot van het Christelijk geloof afkeerig blijft, en zij thuis aan tegenwerking blootstaat. Ik denk hierbij aan de goedge, weinig ontwikkelde Bi-só, die op een Zondagmorgen met een blauw oog in de kerk kwam. Op mijn vraag naar de oorzaak daarvan vertelde zij zeer gegriefd, dat haar man thuis was gekomen met een zilver muntstukje ter waarde van 12½ ct., 't welk hij op den weg gevonden had. Toen hij verheugd tot haar zeide: ben ik niet knap, dat ik dit gevonden heb? had zij geantwoord: het is niet je eigen handigheid, maar Gods goedheid, die je dat heeft laten vinden. Voor deze naïeve opmerking had de liefhebbende echtgenoot haar een vuistslag toegediend. Erger is de beproeving, wanneer zij in 't bezoeken van kerk en school worden belemmerd, of wanneer Christen-meisjes aan heidensche echtgenooten worden uitgehuwelijkt; ook weduwen kan dit lot treffen, want bij den dood van den man wordt zij feitelijk eigendom zijner familie, die het recht heeft haar aan een ander te verkoopen.

Wanneer ik hiermede eindig, dan heb ik over het leven der vrouw in het Hemelsche Rijk wel is waar een en ander medegedeeld, maar de geestelijke zijde van haar bestaan, 't geen de nieuweren met een leelijk woord haar „zielbeweeg” zouden noemen, is daarbij weinig ter sprake gekomen. Dit is met opzet geschied — in de hoop hieraan later een afzonderlijk artikel te kunnen wijden.

M. M. H.

(Wordt vervolgd.)

De oudste zoon

DOOR
WILMA.

Groote, zonnige herfststille langs den hemel en over de aarde. Stille, die zich luisterend neigde naar het kleurige geklank van herstbladeren, die roerloos aan de twijgen brandden, dan plotseling losgelaten, geluidloos neerdwarrelden van de sterke eikenboomen langs den heirweg en van de oude, knoestige, vruchtboomen om een tuintje, dat bij een boerenhuisje behoorde, het eerste huisje van het dorp.

Het tuintje was eigenlijk een verschongespit bleekveldje, waarin met graszoden allerlei grillige figuren gelegd waren, alsof een kinderhand aan 't werk geweest was.

Rondom de kale perkjes liepen onzekere, platgetreden paadjes, bont van 't afgestoven perenblad. Klein en zielig in de wijde heerlijkheid van 't land, waar 't altijd zomert, het land van beboschte heuvelen en korenzeeën en eindelooze heidevlakten, van blauwe diepten en hoogten, waar men den winter alleen dan vlak in het ijzerharde aangezicht kan zien, als hij zijn sneeuwmantel aandoet en de breede plooiën uitspreidt over al het bont en bruin. Want de zomer had al lang gebogen voor den winter, maar als men op dezen zonnigen herfstmorgen bij het boerenhuisje stond op het hoogste punt van den heirweg, moest men bijna 't gevoel krijgen, dat het naar een nieuwen zomer ging.

Naast de malsche spurrie kleurde en geurde teer-bloesemende seradella en ginds lag een paarse akker warm en vochtig open om het nieuwe zaad te ontvangen. Elders peilde al het jonge koren frisch en krachtig uit den grond, naast een akker, waarop de mesthoopen nog te rooken stonden.

Langs de wegen in paars en wit, dansten

de scabiotten tusschen klingelende campanula's, één lange feestgalerij, waarop de fijne kaarsenbundeltjes van uitgebloeide herfst-leurwentand vroolijk stonden te branden.

Het was een gewemel alom van grijs en groen en violet. De levende landen rezen en daalden, trokken henen naar de schemerende dennebosschen, naar de rosse heidevlakten, waarachter uit den afgrond de blauwe verten schenen op te rijzen, die de torens droegen van de groote stad.

De stilte van het wijde korenland bewaarde voor de hardgedreven menschen, die daar-ginds het groote leven meenden te bezitten, een stuk van dat leven in zoo zuivere schoonheid en onbegrensden rijkdom, dat er hier eigenlijk voor den kleinen mensch zelf in zijn armelijken waan niets anders overbleef dan een glimlach van medelijden.

Misschien werd hij op dit oogenblik 't best getypeerd door het oude mijnheertje, dat in zijn te wijd-geworden overjas, den hoogen hoed diep over zijn geschrompelde hoofd, onzeker langs de bonte paadjes van het kindertuintje schoffelde, driemaal al de perkjes rond met kromme knieën en krommen rug.

Hij keek niet op of om. Een warme, krachtige stroom van leven vloot langs hem henen, hij scheen alleen zichzelf te zien, zijn eigen last te dragen tot bezwijkens toe. Driemaal al de perken rond en dan naar binnen, naar zijn sombere kamer, een versleten mensch, die bezig was zijn versleten ziel naar het graf te brengen.

Tegen den middag stak de storm op. De wind sloeg bruisend door de eikenkronen, de bladeren regenden neer en stoven in kringdansen over den harten heirweg. Er kwam geweldige deining in de gestolde heuvelgolven, zwarte wolkenschaduw die de hellingen op en afvlogen, de lucht was vol van de wilde-windmuziek. Toch vertoonde het oude mijnheertje zich weer buiten, den hoogen hoed nog iets dieper op het hoofd gedrukt. Hij ging zijn gewone middagwandeling doen, driemaal om langs al de perkjes en dan weer naar binnen. De wind verpletterde hem bijna in zijn sterke onarming; hij solde met zijn arme,

oude lijf, trok hem aan de panden van zijn jas en blies zijn grauwe haren potsierlijk omhoog tegen den rand van zijn hoed. Er was niemand in huis, die door een venster naar hem keek, en hoofdschuddend naar buiten trad om hem een arm te reiken. De boer en zijn vrouw waren naar het veld, er was geen kind, geen levend wezen op het erf.

Gelaten schoof hij voetje voor voetje de paden langs en liet de wind zijn wreeden schaterlach over hem uitbrullen, tot de derde rondgang volbracht was en hij weer naar binnen kon gaan.

Zou deze gevangenschap nu werkelijk het einde zijn?..... een levensavond, die lichten moest als de avond van een langen zomerdag, die door een korten, stillen nacht heen naar den nieuwen morgen vaart?

Is er geen verzet, geen klacht?

Hij lijkt zoo ver beneden de schoone aarde, zoo onderworpen aan de stof, waaruit hij genomen is, zoo ver van den hemel!.....
.....Nog geen jaar geleden! Toen was het heel anders met hem! Hij woonde in een aardig huis even buiten de stad. Achter het huis was een mooie groenten- en vruchtentuin, en vóór bloeiden er bloemen van het eerste Lentezingen af, als de sneeuwkllokjes boven het bleeke gras stonden te klingelen, totdat het herstvuur uitgebrand was, en de laatste, trotsche dahlia's voor de nachtvorst het hoofd gebogen hadden.

Er trippelden ook dikwijls kindervoetjes door zijn huis en langs zijn tuinpaden en soms was er een jonge moeder met een klein kindje op den arm. Dan schalde de jubel door de stille kamers en hij was jong met Bertie en Rosie en Hannie en Nannie en voelde niet het gewicht van zijn vijf en zeventig jaren.

Tot opeens de slag kwam, eigenlijk het eerste, werkelijke deel dat hij kreeg aan de oorlogsellende. Zijn veilige papieren werden waardeloos, zijn inkomsten verminderden tot op de helft.

Toen moest hij zijn aardige huis verlaten en op kaners gaan wonen. Hij koos het afgelegen dorp tusschen de heuvelen, daar zou het verlies gemakkelijker te dragen zijn, dan in zijn eigen omgeving.

O zeker, de vader van de kleine meisjes was wel gekomen om hulp aan te bieden, maar hij had gemeend die hulp te moeten afwijzen.

Nu bracht hij zijn eenzame dagen door in schaduwen en verwonderde er zich over, dat het licht, waarbij hij vroeger toch altijd geleefd had, uitgebluscht scheen.

God was er toch!..... maar als hij dien Naam noemde, voelde hij zijn hart niet meer warm worden van blijdschap, het was winter, dood en koud!

Misschien zou het einde nu wel spoedig komen! Hij dacht er aan met huivering, want zóó kon hij toch niet heengaan! zóó niet scheiden van het leven, dat hij eens zoo schoon gezien had!.....
..... Het was avond geworden, de wind was gaan liggen. De oude man zat in zijn leunstoel, het hoofd achterover gedrukt tegen het zwarte trijp van de rugleuning. De boerin kwam binnen en stak de lamp aan. Vóór ze de gordijnen dichtschoof, bleef ze even voor het raam staan, maakte met haar hand een scherpje boven de oogen en tuurde door het ronde schaduwplekje naar buiten.

Er was spanning op het gezicht van den ouden man. Toen ze voor het venster bleef dralen, maakte hij een zenuwachtig-ongeduldige beweging.

Ze keerde zich om. „Heb ie nog iets neudig”, vroeg ze.

Hij schudde het hoofd; de vrouw verliet schouderophalend de kamer en ging de blinden sluiten.

Toen richtte hij zich wat op en keek naar de deur; zijn lippen begonnen te trillen, hij zonk weer terug in zijn stoel, de spanning was geweken; maar nu bibberden er plotseling tranen in zijn oogen, die al den ganschen dag op den loer gelegen hadden; hij had ze met geweld terughoudend in hun schuilhoeken, nu waren ze vrij! Ze vulden de diepe, blauwe kommen onder zijn oogen, liepen over den rand door de groeven in zijn wangen tot in zijn grijze baardje, ze sprongen langs zijn beenigen neus en bleven glinsteren aan den top, er was niemand, die ze wegwischte.

Dat een oude man nog zóó kon weenen! Dan leed hij dus en leefde, maar anders, heel anders dan de schoone aarde, die ontvangt en geeft en altijd weer juichend geeft, wat ze eerst ontvangen heeft. Hij leefde, maar naar een andere wet, een liefdewet, een lijdenswet, en hij paste in deze kamer, waar alles oud en grauw was als hij zelf, van de platgezeten canapé tot de vergeelde familieportretten aan den muur toe. In een hoek van de kamer stond op een tafeltje een kooi met een oud wijfjeskanarietje er in. „Piet!... piet!... piet!” zong het beestje, toen het licht opkwam, haar heele repertoire ineens.

De huisbijbel lag op de tafel. Toen er geen tranen meer kwamen, sloeg de oude man hem open bij het titelblad.

Het was bijna volgeplakt met uitgeknipte advertenties en iederen avond bracht hij zulk een bezoek aan zijn kerkhof met al zijn lieve dooden. Hij las de namen achter elkander af, en wist, dat er geen een ontbrak. „Heden overleed mijn lieve vrouw, na een lang en geduldig lijden;”..... hij weende niet, hij was hier thuis; zijn hevig trillende vingers wezen regel voor regel langs tot aan het einde, toen gliden ze af naar een kleine advertentie daar vlak onder: „Heden nam de Heer ons jongste kindje weg”..... en, „heden verloor ik mijn oudste lieveling.....”

.....„Heden was het mijn jongen, Bertie, mijn hoop.....” en „heden het laatste, dat ik bezat..... mijn oudste dochter.....”

Heden!..... heden!..... Alle smarten van het leven samengetrokken op „heden”. Er bestond voor hem eigenlijk geen verleden of toekomst meer; enkel het moeilijke „heden” was er, dat al het licht van vroeger had gedooft.

Morgen zou het weer zijn: „heden!..... heden!” Hij verlangde zóó om heen te gaan en toch hield hij zelf met angstige handen het droevige „heden” vast; hij kon maar niet scheiden, hij had een gevoel, alsof hij altijd om en terug zou moeten zien naar de aarde, waar hij den last des daags en de hitte gedragen had, als hij niet eerst geleerd had het juk van „heden”, waaronder hij in verbittering voortzwoegde, met blijdschap te dragen.

„Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders die in de hemelen is,..... heden!”

Zoo bloedig reëel als zijn armoede en strijd nu waren, zoo zalig reëel wilde hij zich baden in de diepe heerlijkheid van dit wonderwoord. In plaats daarvan was er eenzaamheid en een onwil, waarvan hij zich te voren nooit bewust was geweest. Nu naderde de nacht en hij weerde af met bevende handen.

Het moeilijkste was, dat iedereen vond, dat hij een eigengemaakt kruis droeg; de besten oordeelden: „Prachtig! die aangeboden hulp te weigeren!..... maar ondoenlijk in een wereld, die het „sauve-qui peut” tot wachtwoord gekozen heeft!”..... zoodat de twijfel als een roover op den loer lag om hem te ontnemen het eenige, dat hem nog staande hield, de zekerheid, dat hij gehandeld had naar de liefdewet van het Koninkrijk, om welks komst toch zoo vurig werd gebeden, ook door degenen, die zich nu met een medelijdend schouderophalen van hem afgewend hadden.

Eén glimlach van Gods liefde, zooals een kind-in-pijn door één glimlach van de moeder getroost wordt! Maar er was geen glimlach, er was duisternis en eenzaamheid.

Iedere goedgemeende poging van zijn vrienden, om hem weer op zijn beide voeten te zetten, zooals men het noemde, liep uit op dieper eenzaamheid.

Hij zocht een brief uit den binnenzak van zijn jas. Toen verspreidde zich opeens een zachte resedageur door de kamer, de geur van zijn geliefkoosde bloemen. Zijn oude tuin was er vol van geweest, want het was ook de lievelingsbloem van Bertha, het kind van zijn eenige zuster, die hem den brief gezonden had, de moeder van Bertie en Rosie en Hannie en Nannie en het heel kleine Juultje. Ze wist wel, wat ze deed, toen ze hem schreef op dit mooie, geurende papier!

Bertie en Rosie en Hannie en Nannie! in witte ne blauwe en rose jurkjes! vlindertjes die om zijn perken fladderden, slimme bedelaresjes om zijn vruchten en om zijn bloemen, vroolijke vogeltjes, die kwinkelerden van den morgen tot den avond en zich op zijn knieën

nestelden als ze moegespeeld en moegezongen waren.

Ja, die kleintjes!..... en Marregje, zijn dienstmeisje, met haar onuitputtelijk geduld! Het treurige heden slipte weg, hij zat met gesloten oogen te luisteren naar de stemmen uit het verleden; over zijn gezicht begon zich glans te verspreiden van zonnige herinneringen. En toen er verleden jaar een klein Juultje binnen was komen sluipen, had hij zijn twee lievelingen Bertie en Rosie gekregen om bij hem uit te rumoeren.

„Moeder had zóó'n hoofdpijn!”

„Ja, over mijn oude hoofd werd maar in 't geheel niet gedacht”, glimlachte hij, „o Bertha, Bertha, je was een kind met de kinderen! ik zie je nog komen dien eersten keer met Juultje in het wagentje en je vier kleine meisjes-in-'t-wit als een kransje er om heen. Marregje had een heelen stapel pannekoeken gebakken met veel eieren en krenten; voor één keertje mocht dat wel, al was het oorlogstijd. Daarmee hebben we toen Juultjes eerste bezoek bij Grootvader gevierd!

En nu staat het huis weer leeg. Bertha blijft er maar op aandringen, dat ik er weer in zal trekken, dat ik hulp van haar man aan zal nemen. Dat ik het doen zal terwille van haar kleine meisjes, als ik het dan niet ter wille van mijzelf kan doen. Ik moet bedenken, wat de bescherming van Grootvader's huis voor haar geweest is en wat het nog zou kunnen zijn voor haar kinderen!”.....

De glimlach verdween, de schaduwen van het heden trokken weer over zijn gezicht.

Bertha maakte het hem moeilijk! Ze vond het prachtig! echt-Christelijk van hem, dat hij zijn ongelukspapieren in dezen schrikkelijken tijd niet had willen verkoopen; haar man, die hem gewaarschuwd had, erkende het zelf. Maar het offer was gebracht! Wat belette hem nog de toegestoken hand aan te nemen? Waarom zou hij zich zoo nutteloos kwellen en haar en de kinderen berooven van het heerlijkste, dat er was: Grootvader in zijn oude huis!.....

Ja, waarom?

Hij froimmelde den brief in elkander met een trek van bitteren onwil op zijn gezicht.

Begreep Bertha dan niet, dat hij dit offer gebracht had óók omdat hij de kleine kinderen zoo liefhad? Begreep dan niemand van de anderen het?

Was het dan nooit tot het bewustzijn van al die anderen doorgedrongen, dat iemand, die zich naar Christus noemt, de wet moet willen laten gelden van Zijn Koninkrijk? In plaats daarvan trachtte ieder zichzelf te redden, desnoods ten koste van de anderen. De wet van het Koninkrijk sprak van een „schuld-zijn om voor de broeders het leven te stellen en van het „dragen van elkanders lasten”.

Bertha's man was hem met een over-gelukkig gezicht komen vertellen, dat hij nog juist bijtijds het gevaar gezien had.

Dus was een ander nu in het bezit van de ongelukspapieren, die hem geruïneerd zouden hebben als hij ze gehouden had.

„En wie is die ander?” had hij gevraagd. Een schouderophalen was het antwoord geweest.

Toen had hij zelf het antwoord gegeven; „misschien wel een vader van kleine, teere meisjes, zooals Bertie en Rosie en Hannie en Nannie en Juultje, wie zou het zeggen! In ieder geval iemand, die géén waarschuwer gehad had en nu misschien in bitteren nood verkeerde.

„Begrijp je, Bertha, waarom ik óók uit liefde voor jouw kleine kinderen geen gebruik kon maken van het aanbod van je man?”

Het was zoo eenvoudig, en toch scheen niemand het te begrijpen. Handel was handel, ieder deed zijn voordeel met wat hij wist. Hij kon ook nog bijtijds aan het gevaar ontsnappen, op zijn ouden dag kon hij geen gebrek meer lijden!.....

Zijn neef had wel goed gezien! De slag was gevallen en er was voor hem niet veel meer overgebleven om van te leven. Hij wist zeker, dat hij zijn daad niet ongedaan mocht maken door nu hulp aan te nemen van zijn waarschuwer, die er nog bijtijds uitgesprongen was.

Misschien zou God hem op een andere wijze helpen,..... misschien..... hoopte hij nog. Maar God had hem alles eerlijk laten

doormaken; het moeilijke afstand-doen van zijn huis en tuin, van zooveel, dat hem het leven licht maakte.

Dat was goed, het was wezenlijk goed! Het was genade van God, dat zijn leven niet verleugend werd met mooie woorden, maar... ach, weer dat weenen! De tranen drongen hem weer uit de oogen, de blauwe holten liepen boordevol. Hij zakte terug in zijn stoel en sloot de oogen, ze drongen tusschen zijn gesloten oogleden door, ze brandden hem op de wangen.

Als maar iemand hem begreep! als er maar iemand naast hem ging! Maar allen gingen ze den anderen weg en niemand voelde zich verontrust. Terwijl hij achtervolgd werd door onrust en angst, tot in de kerk toe.

De rust van de anderen, die hem aanzagen, alsof hij een arme dwaas geweest was, deed zijn onwil jegens hen groeien. Ze joegen hem de kerk uit met hun rustige gezichten. Hij ging nu ook maar niet meer; hij voelde zich 't veiligst in zijn kamertje alleen. En hier werd hem de eenzaamheid bijna ondragelijk, want hij was op een grooten afstand gekomen van het hart des Vaders, hij was er verder van af dan de verloren Zoon! Die leefde in het vreemde land en meende zich te kunnen verzadigen met de heerlijkheden, die daar waarde hadden!

Maar in het Vaderhuis te leven en den Vader niet te zien, dat was angstiger en vreeselijker dan de ontzetting van den verloren Zoon, toen hij bemerkte, dat het vreemde land al zijn goed verslonden had en hem in zijn armoede alleen liet staan. De verloren zoon kon terugkeeren, maar hij zat in verbijstering op zijn gemis te staren en begreep niet, hoe hij zoo eenzaam geworden was.

De oude man zat voor zijn laatste les als een kind op de schoolbanken. Als hij zijn les kende, dan mocht hij naar huis; en het was niet anders dan het antwoord van God op zijn eigen gebed: vóórdat hij uit het leven scheidde, een volle, breede lichtstroom over zijn leven te zien glanzen, om den hemel op aarde te hebben, heel het aardsche leven verheerlijkt te zien in de glorie der eeuwigheid.

Maar de dagen waren snel aan 't korten, de

lamp brandde nog maar flauwtjes, de nacht naderde, dat voelde hij duidelijk en er was geen schemering van morgenrood.

De tranen droogden op in hun blauwe kommen, en nog zat hij met gesloten oogen in verstijving van benauwdheid.

.....Plotseling trok er een schaduw langs zijn oogleden. Hij keek verschrikt op, de lamp was uitgebrand, een enkel vonkje gloorde nog op de zwarte pit.

Haastig streek hij een lucifer af en keek op zijn horloge. Half twaalf!.....

Het was niet heelemaal donker in de kamer; de maan schoot breede zilverpijlen door het latwerk van de blinden.

In een van die lichtlijnen vlak bij zijn stoel glimpte het wit van den ineengefrommelden brief. Hij bukte zich met moeite en raapte hem op. Toen streek hij het couvert zorgvuldig glad, hij wilde hem wegbergen in zijn latafel bij het andere. Want zóó mocht het toch niet, zóó niet!

Maar eerst wat licht maken! Met zijn handen tastend langs den tafelrand strompelde hij naar het venster, schoof het op en stootte de blinden weg. Toen liet hij het voorzichtig weer zakken, en zag zich opeens midden in het blanke maanlicht, om van te schrikken! De heele kamer was er vol van. Het rilde over zijn hoofd en over zijn handen, over zijn gebogen rug, het glinsterde op de koperen sloten van de latafel, waarin hij den brief wilde verbergen en toen hij de lade opentrok viel het naar binnen en overlichtte een langwerpige, ijzeren kistje.....

Hij voelde het licht, het deed hem sidderen, als iemand, die zijn leven naakt en geopend voelt voor de oogen, die alles zien.

Het kanarietje draaide zijn kopje uit de veeren. „Piet..... piet..... piet!” begon het te fluiten, „de morgen komt!”

„Het moet toch ééns morgen worden”, zuchtte hij, en strekte de beverige vingers uit naar het kistje, waarin de noodlottige papieren geborgen waren, hij wilde nog eens, voor 't laatst..... „Kind”,..... nu schrikte hij hevig en trok zijn hand weer terug.

„Kind,..... gij zijt altijd bij mij en al het mijne is het uwe.....”

„Al het mijne is het uwe?”

Hij luisterde ontroerd. Wat was dat? Wie sprak daar?

„Gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe?”..... Tegen niemand, niemand had de Vader ooit zoo iets teers gezegd als tegen den oudsten zoon!

Was hij dat dan? En zeide de vader dat nu tegen hem in zijn eenzaamheid?

„Altijd bij mij en al het mijne het uwe,..... kind!” Hij durfde het nauwelijks na zeggen, het was te veel! het was om te bezwijken!

Hij stootte de lade dicht en lachte en weende, zooals een kind lacht, dat in donker heeft staan schreien en nu opeens de stem van de moeder hoort.

Zijn oude beenen trilden, hij moest gaan zitten om beter te kunnen luisteren.

„Ben ik altijd bij U en is al het Uwe het mijne?” Hij werd niet moede van het luisteren en antwoord geven, altijd ditzelfde, vragende antwoord. Want nu kende hij opeens zijn les, de Vader zelf had hem geholpen met leeren. De oudste zoon had zich hoog verheven geacht boven den dwalenden broeder en hem de vreugdige ontvangst bij zijn eindelijken terugkeer in het vaderhuis benijd!

Hij had als een spijtige loondienaar geleefd in het huis des Vaders, in plaats van als een kind, dat met vreugde den wil des Vaders doet.

Het was om te weenen van berouw en om neer te knielen in ootmoedige blijdschap; zijn hart lachte, zooals het nog nooit gelachen had en zijn lachen was het blijde antwoord geven: „al het Uwe is het mijne, omdat ik altijd bij U ben.”

Het was te veel, het was onverdiend! het was „het kostelijke kleed en de gouden ring” van den verloren zoon, het was, in den hemel gezet worden!

Toen de eerste morgenzonnestraal in de kamer viel, zat hij er nog. „Geloofd zij Jezus Christus tot in alle eeuwigheid, Amen!” fluisterde hij. De nieuwe, rijke dag was begonnen!

Na het ontbijt heesch hij zich in zijn overjas, zette den hoogen hoed op en nam zijn stokje in de hand. Het was tijd voor de dage-

lijksche wandeling, driemaal al de perkjes rond. Maar nu was er toch iets veranderd! Hij moest telkens stilstaan, niet van groote vermoeienis alleen; hij moest opzien en rondzien en den geur van de seradella opsnuiven; óók even het hekje uit om naar zijn bloeiende spurrie te kijken.

Hij zag de paarse akkers openliggen voor het kostelijke zaad; ze rezen en daalden en trokken henen naar de blauwe, beboschte heuvelen heel in de verte.

Was de wereld zóó groot en zóó schoon, en was hij zoo rijk? „Is al het Uwe het mijne, omdat ik altijd bij U ben?” zong het in hem met bevende dankbaarheid. De stem van de juichende natuur verstilde bij dit wondere gezang in het hart van een koningskind, dat het hart des Vaders weergevonden heeft.

Litteratuur en Leven.

„De Kinderen van Batenburg”,
door H. M. Maclaine Pont.

Er zijn, in hoofdzaak, tweeërlei wijzen om een historischen roman te schrijven. Er is een weergeven van een karakter, of een weergeven van feiten, als hoofdgedachte.

In de eerste soort roman is de hoofdpersoon middelpunt; men teekent zijn karakter, men geeft weer hoe de historische gebeurtenissen op zoo'n karakter inwerken, en ook, hoe zulk een karakter aan de andere kant, in zijn verschillende eigenschappen van goed en kwaad, de historie helpt vormen en tot stand brengt — al is het nog op zulk een geringe wijze. In deze soort roman is de karakterteekening hoofdzaak.

De andere historische roman is de teekening van historische feiten, waarbij, als het ware, de personen gebruikt worden als hulpmiddelen om die gebeurtenissen weer te geven. Er zijn monniken om het kloosterleven

voor te stellen, soldaten voor de teekening van het leger dier dagen; edelen, edelvrouwen, burgers, in bonte mengeling, om het dagelijks leven af te schilderen. Daar tusschen bewegen zich de hoofdpersonen, wier levensloop nauwkeurig en historisch juist wordt neergeschreven. Scherp, en naar waarheid, worden hun uiterlijk, hun huizen, hun kleding, hun bloedverwanten weergegeven. Maar een karakterteekening geeft zulk een roman doorgaans niet; geen groei althans van een karakter. Natuurlijk zijn de personen in zulk een roman wel verschillend; er zijn boozen en goeden, zachtaardigen en ruwen, maar de fijne, soms zoo tegenstrijdige eigenschappen, van een karakter worden niet behandeld.

De roman van Mej. Maclaine Pont „De Kinderen van Batenburg” behoort hoofdzakelijk tot het tweede genre. Trouwens, een veelomvattend boek, als dit is, zou bezwaarlijk anders behandeld kunnen worden, want er zijn verscheidene hoofdpersonen, en van een ieder, een haarfijne karakterteekening te geven, zou niet mogelijk zijn.

Het boek is boeiend geschreven. De verschillende tooneelen: het weelderige leven der edelen in Brussel, het overreiken van het smeekschrift der edelen aan Margaretha van Parma, de plundering der geuzen van de kathedraal van Antwerpen, enz., enz., ze zijn vol leven en gloed geteekend. Het is een heerlijke oprissing van iemands geheugen van de historiekennis uit het begin van Nederland's strijd tegen Spanje! „De Kinderen van Batenburg” zijn de vier gebroeders van Bronkhorst-Batenburg, die de partij van de geuzen kozen, en alle vier een gewelddadigen dood stierven in den strijd. Maar niet alleen deze Batenburgers, maar ook twee kinderen uit de burgerij van het stadje Batenburg vormen de hoofdpersonen van dit boek; eigenlijk worden wij door hen meer bezig gehouden dan door de Heeren van de heerlijkheid! Wessel Huygensz. van Batenburg en zijn vriend Hans (die later blijkt een jong meisje te zijn, die in jongenskleeren vermomd, ronddoelt door Nederland), hebben een zwervend leven. Zij zijn te Brussel, te Antwerpen, te Amsterdam, te